

Jonavos istorijos puslapiai

Senajam tiltui - daugiau kaip šimtas metų

Ričardas ADAMONIS

Nedaug jonaviečių žino, kad prieš Antrąjį pasaulinį karą dabartinio tilto per Nerį vietoje vieną krantą su kitu jungė tik vasarą stovintis žemas medinis tiltas, o šalimais plaukiojo keltas. Upei užšalus, eidavo ir važiuodavo ledu, tiltą išardydavo, kad jo nenuneštų potvynis, kuris dažną pavasarį buvo panašus į šiųmetį. Beje, juo važiuoti ir eiti galėjai tik susimokėjęs. Jei neklystu, už vežimą reikėjo mokėti 10 ct, pėsčiajam - 5 ct. Automobiliai, kurių per dieną pravažiuodavo tik vienas kitas, sukdamo per nemokamą plento tiltą, stovėjusį greta geležinkelio tilto. Dabar ten išlikęs tik gražus tašytų akmenų vidurinis tauras.

Domėjosi svarbiais paminklais

“Gaila, kad jis neįrašytas į Lietuvos kultūros vertybių registrą, nes statytas kesoniniu būdu ir apmūrytas tašytais granito luitais. Jį išardę apskruoliai gali “pritaikyti” kokios nors pilaitės statybai, kaip nukeliavo analogiški krantinių ramčių luitai”, - apgailėstauja Vytauto Didžiojo universiteto trečiakursis istorikas Andrius Černiauskas, parašęs labai įdomų ir išsamų darbą “Lietuvos geležinkelių istorijai svarbūs paminklai Jonavoje ir Gaižiūnuose”. Studentui leidus, dalį surinktos medžiagos bei nuotraukų panaudojau šiame straipsnyje. Beje, ant išlikusio tauro pasrovinio šono buvusio kryžiaus jau seniai nėra. O juk tam taurui beveik 140 metų!

Reikėjo sujungti abu

Viskas prasidėjo carinei vyriausybei sumanius iš Liepojos, labai svarbaus prekybos uosto, į Rusijos gilumą nutiesti geležinkelį.

vadintų Jatkoniu), o vėliau, sujungus su Lentvario - Romnų geležinkeliu, turėti patogią krovinių ir keleivių pervežimo trasą.

Susikūrė Liepojos geležinkelio bendrovė “Fritinhofas ir partneriai”, kuri sumanymui projektuoti pasisamdė inžinierių Konstantiną Michailovskį. Jis ir parinko patogiausią ir trumpiausią trasą, kurios ilgis - 311 km bėgių. Teko per upes statyti ne vieną tiltą. Ilgiausias nusidriekė per Nerį ties Jonava - 140 metrų. Pradžioje buvo surestas medinis ir 1871 metais išbandytas. Tuo pat metu šalia imtas montuoti ir metalinis, kuris buvo baigtas 1873 metais. Prasidėjo reguliarus traukinių eismas.

Vileišių tiltas

Plentu Peterburgas - Varšuva pastebimai intensyvėjo ne tik diližanų, bet ir krovinių vežimų eismas, daugėjo ir automobilių, o tilto per Nerį Jonavoje nėra. Buvo rastas labai racionalus būdas - šalia esamo geležinkelio pylimo supilti

naują geležinkelio tiltą, senąjį perdirbti į plentinį. Nors kairiajame krante nuvažiavimas buvo gana vingrus, bet perspektyvus - didėjant automobilių eismui, galima apvažiuoti miestą. Naujam geležinkelio tiltui pro-

“ *O traukdamiesi vokiečiai meistriškai “patupdė” abu tiltus, laimei, nesusprogdinę šimtamečių istorinių taurų.*

jektuoti pasamdyti jau tada garsūs inžinieriai broliai Petras ir Anupras Vileišiai. Vėlgi pasireiškė racionalumas - ir naujasis pylimas, ir naujo tilto atramos bei tauras suprojektuoti dvikeliui geležinkeliui.

Didėjant karo grėsmei su Vokietija, rusai abiejuose geležinkelio tilto galuose pastatė savotiškus gelžbetoninius kuorus su šaudymo angomis į vakarus. Bet ir tai nepadėjo - 1915 metais rusai buvo priversti trauktis iš Jonavos, o traukdamiesi susprogdino tilto ramstį kairiaja-

Sava tvarka

“Ordnung ist Ordnung”, - pasakė Jonavą užėmę vokiečiai ir kaipmat atsiuntė 33-ią geležinkelio statybos atsargos kuopą, kuri viską sutvarkė. Prie pat tilto, pylimo papėdėje, tilto apsaugos ir priežiūros darbuotojams vokiečiai pastatė tvarkingą, geltonai dažytą namą ir malkinę, stogą uždengė juoda skarda. Analogiškas, tik perpus mažesnis buvo pastatytas apeiviams, kurie kasdien apeidavo nustatytą geležinkelio ruožą, specialiu ilgakočiu plaktuku tikrindami bėgių sujun-

gimus, bėgviinių tvirtumą - pabėgiai buvo mediniai, dervuoti ir bėgiai prie jų prikalmi. Abu namai, tik daug kartų remontuoti, stovi ir dabar.

Tiltų sargyba praleido be šuvių

Nepriklausomybės metais pusę minėto namo užėmė sargybinė, kurioje po budėjimo ilsėdavosi kareiviai - ginkluoti sargybiniai stovėdavo abiejuose tilto galuose. Kitame gale gyveno geležinkelininko šeima. 1937 metais buvo susprogdintas sargybinių kuoru viršutinės

metais plento tilto riedėjo sovietiniai tankai, pilni sunkvežimiai žvaigždėtų kareivių.

O vokiečiai suspėjo

1941 metais vokiečiai taip staigiai atakavo Jonavą, kad traukdamiesi rusai nespėjo nė tiltų susprogdinti. Vokiečiai savo tvarką įvedė - plati draudžiama zona, triguba spygliuotos vielos tvora ir šūviai beveik be perspėjimo - viskas priklausė nuo sargybinio nuotaikos. O traukdamiesi meistriškai “patupdė” abu tiltus, laimei, nesusprogdinę šimtamečių istorinių taurų.

Mūšiams pasibaigus, teko skubiai statyti papildomas medines atramas ir atkurti traukinių eismą. Plento tilto niekas neremontavo - per Nerį Jonavoje iš pradžių buvo pastatytas pantoninis tiltas, o vėliau - dabartinis. Tiesa, jis neilgai sveikas stovėjo - pasidarbavo didysis 1946 metų Neries potvynis. Kad lytys nenugriautų medinių laikinų geležinkelio tilto atramų, kariškiai budėjo ant tilto ir, lytims susigrūdus, mėtydavo ant jų sprogmenis, prie tilto artėjančias dideles lytis apšaudydavo iš minosvaidžių. Vienos tokios operacijos metu sprogmuo pateko po pačia atrama - tilto sekcija kartu su ant jos budėjusiais kariškiais nugarmėjo į upę. Nors oficialiai, kaip tada